

WATERTOREN CASTRICUM

Lange tijd was Duin en Bosch een plek waar je als buitenstaander liever niet kwam, maar die tegelijkertijd een onweerstaanbare aantrekkingskracht had. Achter de hekken lag namelijk een psychiatrische inrichting. Nu kan iedereen vanuit de watertoren van het terrein van de prachtige omgeving genieten: de watertoren is getransformeerd tot een boutique hotel met één luxe suite met uitzicht over het prachtige duingebied.

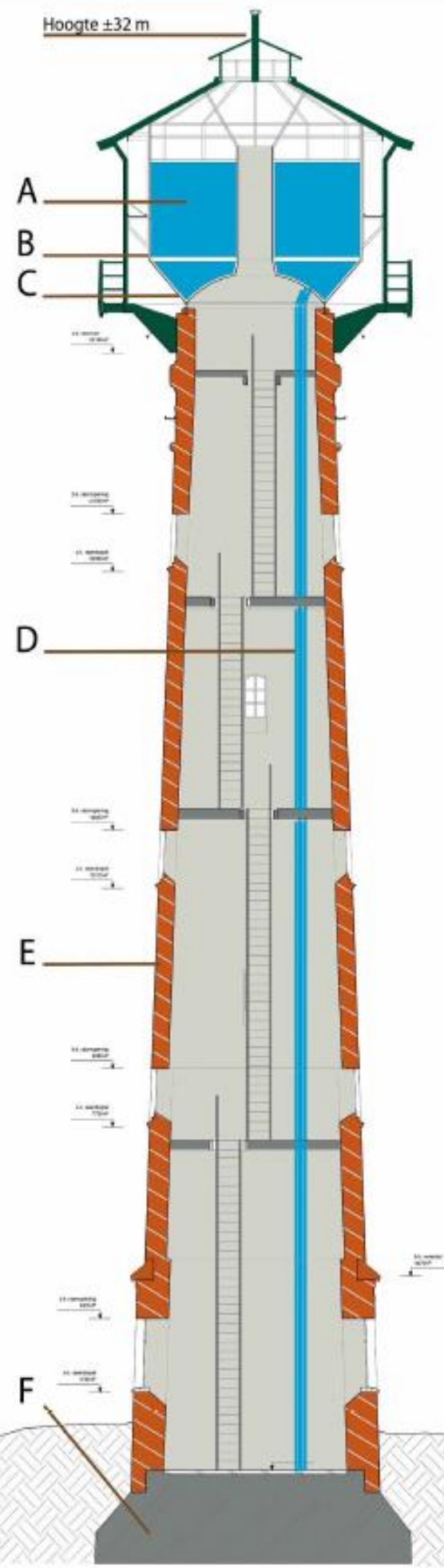
De geschiedenis van Bosch en Duin

De provincie Noord-Holland was de enige provincie in Nederland die begin 20e eeuw haar eigen psychiatrische instellingen stichtte. Het psychiatrisch ziekenhuis Duin en Bosch was één van die in totaal drie provinciale klinieken en werd gebouwd tussen 1904 en 1909. De kliniek zou plaats bieden aan 620 patiënten, in hoogtijdagen zelfs 1000 patiënten, verdeeld over zes paviljoens. Het terrein van 84 hectare had genoeg ruimte voor hun behandeling, de werkzaamheden die ze uitvoerden en voor recreatie. De instelling groeide uit tot een volledig zelfvoorzienend gebied met eigen tramlijn, watertoren, badhuis en allerlei bijgebouwen.

In de jaren 50 en 60 werd het complex aanzienlijk uitgebreid met nieuwe gebouwen. In de jaren 70 volgde een renovatie van de inmiddels verouderde gebouwen en in de jaren 80 werden vier van de oorspronkelijke paviljoens gesloopt en vervangen. In de jaren 90 privatiseerde het ziekenhuis en dit betekende het einde van de tijd van provinciale psychiatrie in Noord-Holland. Sinds 2010 valt het westelijke gedeelte van het terrein onder de zorginstelling Parnassia Groep en is de rest van het terrein herbestemd tot onder andere een woonwijk. Zorg en wonen bestaan nu naast elkaar op het voormalige Duin en Bosch.

Duin en Bosch in 1923. Bron: Noord-Hollands Archief

DE WATERTOREN

De watertoren verrees op het terrein van Duin en Bosch in 1908. Het ontwerp en de realisatie werden verzorgd door de Provinciale Waterstaat van Noord-Holland en dankzij de toren werd de instelling zelfvoorzienend. Hoofdingenieur J. Scholtens maakte het bouwkundig ontwerp met een bakstenen schacht (E) op een betonnen voet (F). De Duitse firma F.A. Neumann uit Eschweiler ontwierp en bouwde het reservoir (B) voor 50 kubieke meter water volgens het Intze-1 model. Het Intze-1 model (C) is een unieke Duitse uitvinding waarbij de bodem van de watertank 'spits' of tabs naar beneden toeloopt naar een zware ijzeren ring. Daardoor werden de krachten op het metselwerk beter verdeeld en kon de toren lichter worden gebouwd. In de watertoren zaten oorspronkelijk ijzeren trappen naar de verschillende verdiepingvloeren. Duin en Bosch had zes bronnen in de duinen waaruit duinwater werd opgepompt. Eerst werd het water gefilterd en het ijzergehalte verlaagd. Vervolgens werd het water opgeslagen in een waterkelder. Met een zware pomp werd daarna het water via gietijzeren aan- en afvoerleidingen (D) naar het reservoir gepompt. Deze leidingen zijn bij de herbesteding verwijderd, om ruimte te maken voor de wenteltrap. Door de hoogte van het reservoir, was het mogelijk om een gelijkmatige druk te houden op de waterleidingen van heel Duin en Bosch. In 1936 kreeg het reservoir een stalen ommanteling met een omloop (A).

Na de Tweede Wereldoorlog verzandden de waterbronnen in de duinen, maar Duin en Bosch kreeg geen toestemming nieuwe putten te slaan. Steeds meer gebouwen werden daarom aangesloten op het provinciaal waterleidingnet en de watertoren verloor zijn functie. Ze werd daarna gebruikt als zendmast en uitkijkpost.

De watertoren is sinds 2001 aangewezen als een beschermd rijksmonument. Watertorens fungeren als landmark voor hun omgeving. De omgeving van deze watertoren is bijzonder: niet alleen vanuit landschappelijk oogpunt, maar ook vanwege de historie.

Van een afgesloten terrein is Duin en Bosch nu naar buiten gekeerd: iedereen is er welkom, waarbij de historie van de psychiatrische zorg zichtbaar is in diverse monumenten én de historische aanleg. De watertoren representeert de periode dat het complex afgesloten was van de buitenwereld én deels ook zelfvoorzienend. Dat gold onder meer voor het drinkwater, dat in de nabijgelegen duinen volop voorhanden was.

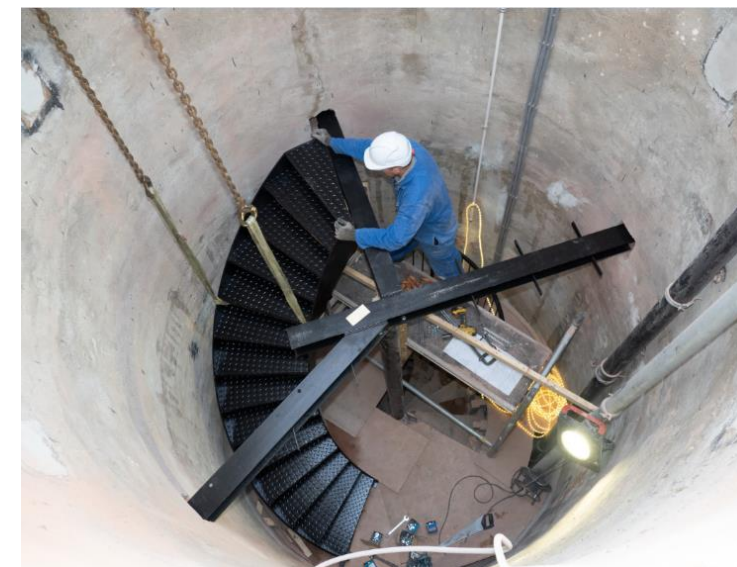

DE RESTAURATIE

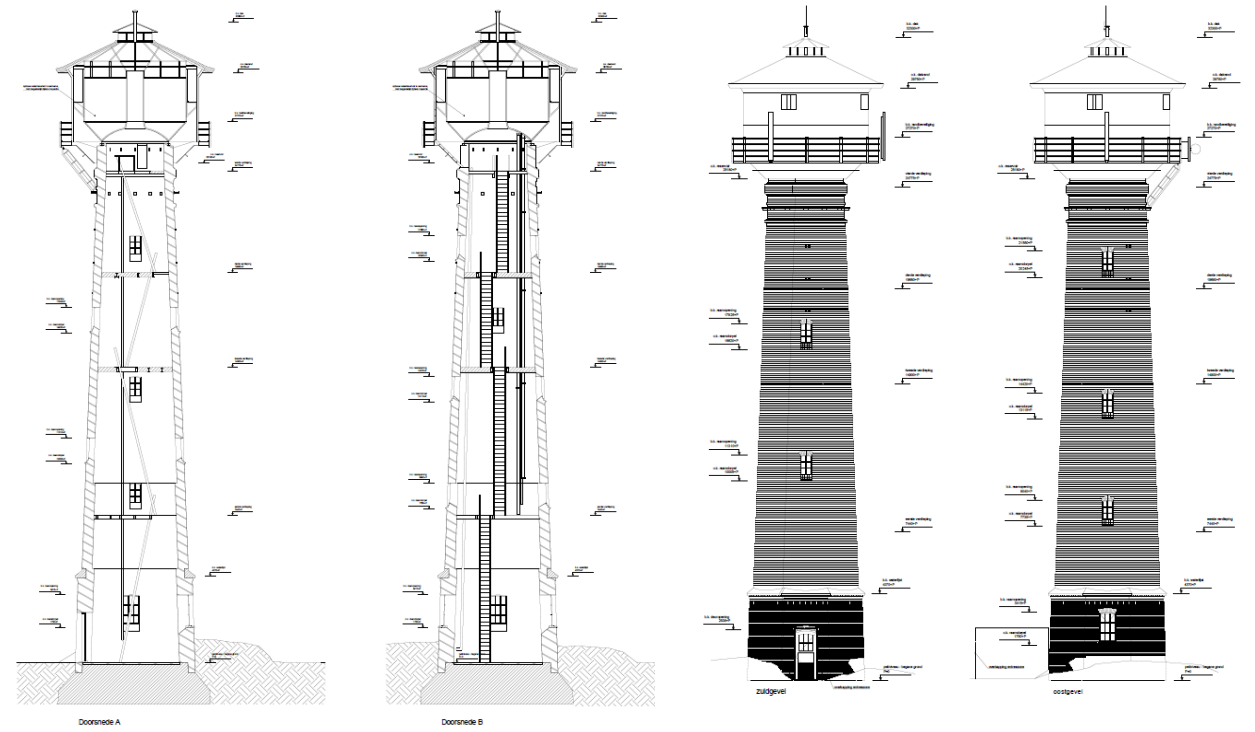
BOEi is in het voorjaar van 2015 eigenaar geworden van de watertoren. Op 13 november 2019 begon de restauratie en herbesteding van de watertoren tot éénkamerhotel. De werkzaamheden startten spectaculair met het naar beneden hijsen van het reservoir en de ommanteling. Smederij Oldenhave restaureerde deze vervolgens in hun werkplaats in Vorden. In het reservoir zijn meerdere ramen gemaakt zodat de hotelkamer daglicht krijgt. Ook is er een extra verdieping met trap ingezet voor het bed om zo een unieke slaapering te creëren. Het geheel is daarna voorzien van een coating. De stalen omloop aan de buitenzijde was in zo'n slechte staat dat deze geheel vervangen is.

De restauratie van de bakstenen schacht is uitgevoerd door restauratie bouwbedrijf Pronk Bouw uit Warmenhuizen. Zij herstelden het beschadigde en gescheurde metselwerk, het beton, de ijzeren ramen en de overige ijzeren onderdelen. In de schacht zelf is een nieuwe stalen wenteltrap geplaatst die van bovenaf de watertoren in is getakeld toen het reservoir in de werkplaats stond. Na het terugplaatsen van het reservoir op de schacht is de inbouw voor de hotelkamer afgebouwd.

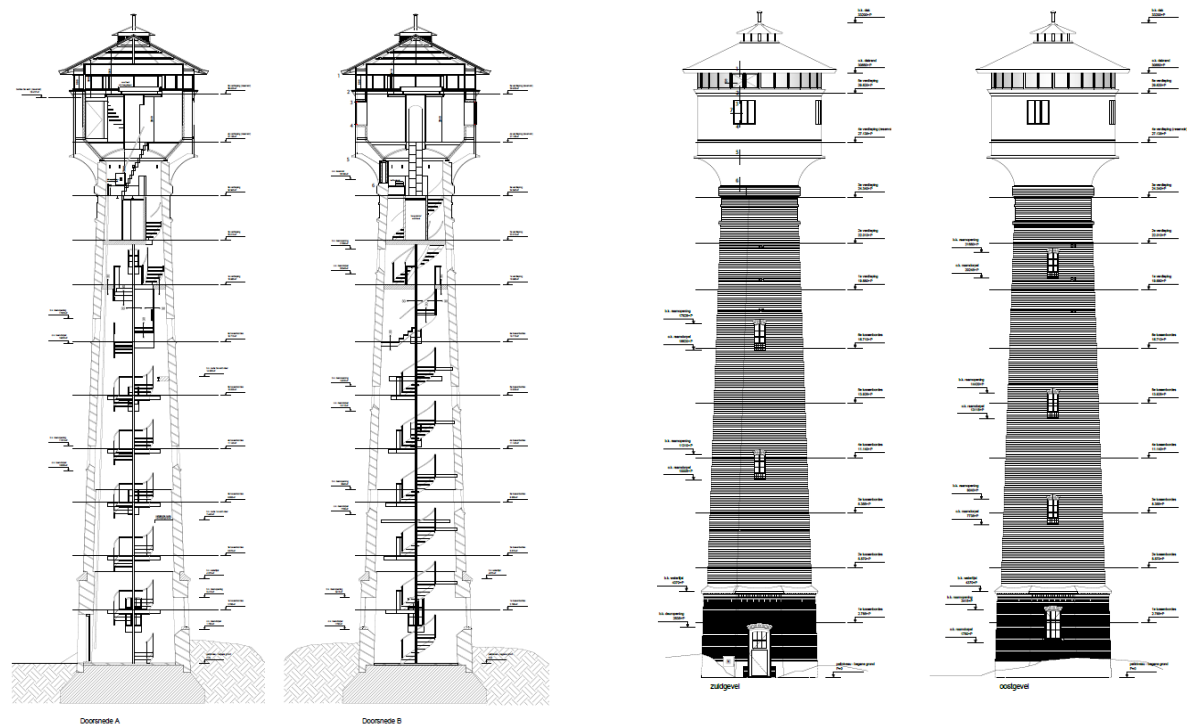
De begeleidende restauratiearchitect was Bureau Polderman in samenwerking met architectenbureau Min2 bouw-kunst. Het éénkamerhotel opende haar deuren in 2021. De restauratie en herbesteding van de watertoren is mede mogelijk gemaakt door bijdragen van de VriendenLoterij, Provincie Noord-Holland en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

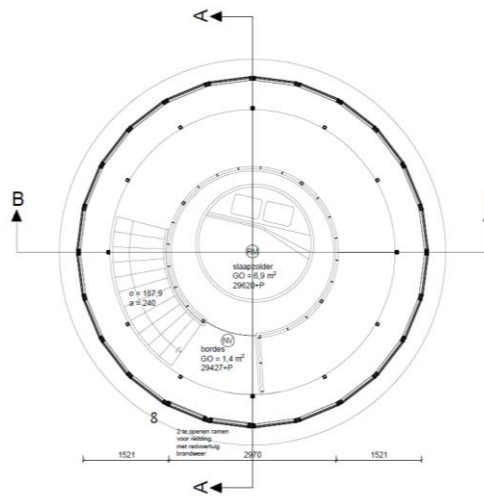
VOOR DE RESTAURATIE

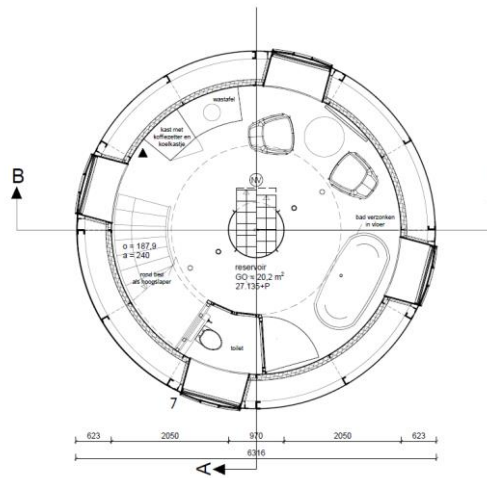
NA DE RESTAURATIE

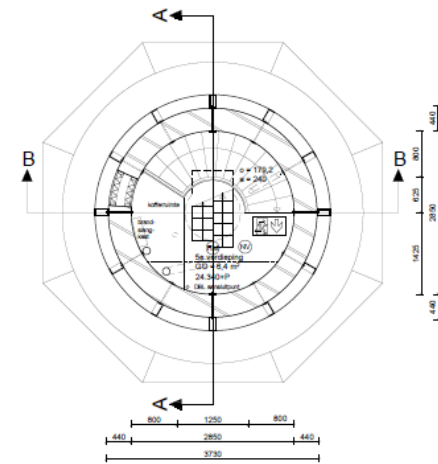
HET RESULTAAT

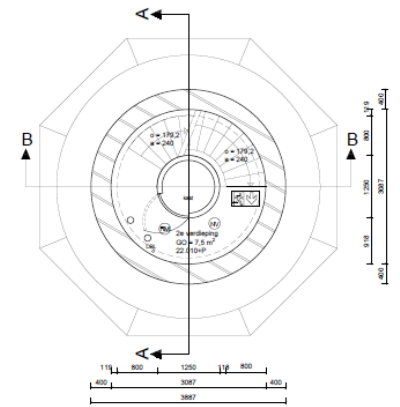
5e verdieping reservoir 29.620+P
BVO=30,9 m²

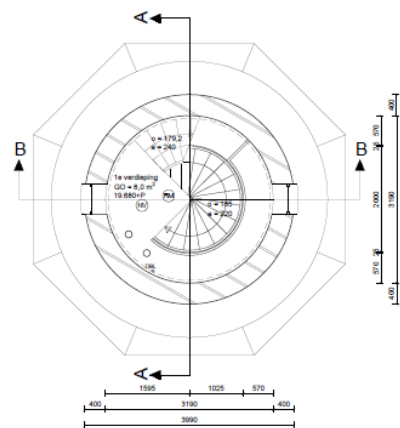
4e verdieping reservoir 27.135+P
BVO=30,9 m²

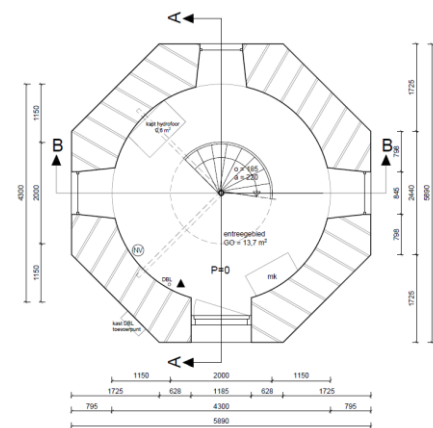
3e verdieping 24.340+P
BVO=13,3 m²

2e verdieping 22.010+P
BVO=11,9 m²

1e verdieping 19.680+P
BVO=12,5 m²

begane grond P=0
BVO=28,8 m²

